

ВСТУП

Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Планування та організація діяльності підприємства» призначені для засвоєння теоретичних та організаційних засад планування діяльності підприємства, методики розрахунків планових показників господарської діяльності на підприємстві.

Виконання практичних завдань має на меті формування знань, умінь та навичок, які необхідні для організації та здійснення планових розрахунків на підприємствах і в організаціях з урахуванням діючого законодавства та загальноприйнятих принципів та методик.

З навчальною метою певні числові значення та найменування мають умовний характер.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Методичні рекомендації для проведення практичних занять ґрунтуються на наведених типових задачах та прикладах їх розв'язування.

Завдання 1.

Обчисліть план збуту продукції підприємства на основі таких даних: у минулому році підприємство випустило 1000 виробів А та 3000 виробів Б; у плановому періоді збільшиться виробництво цих виробів на 10%; ціна виробів складає, відповідно, 5 та 6 тис. грн. Крім того, буде виготовлено комплектуючих виробів на суму 2500 тис. грн, з них - на 1500 тис. грн - для сторонніх замовників. Залишки нереалізованої продукції на складі становитимуть на початок планового періоду 2 млн. грн, на кінець - 0,5 млн. грн.

Розв`язання

1. Визначити обсяг товарної продукції:

Виріб А: 5000 грн x 1100 = 5500 тис. грн

Вибір Б: 6000 грн x 3300 = 19800 тис. грн

Комплектуючі: 1500 тис. грн

Товарна продукція (ТП): 26800 тис. грн

2. Визначити плановий обсяг збуту продукції:

$$РП = ТП + НРП^H - НРП^K$$

$$\begin{aligned} \text{Реалізована продукція (РП)} &= 26800 \text{ тис.грн.} + 2000 \text{ тис.грн.} - \\ &- 500 \text{ тис.грн} = 28300 \text{ тис.грн.} \end{aligned}$$

Завдання 2

Визначити потребу в деталях на плановий період за умови, що норми витрати немає. Фактичні витрати за минулий період становили 5 т. У плановому періоді обсяг виробництва збільшиться на 10%. Потрібно забезпечити економію матеріалів на 3%.

Розв`язання

$$5 \times 1,1 = 5,5 \text{ т}$$

$$5,5 \times (1 - 0,03) = 5,5 \times 0,97 = 5,3 \text{ т}$$

Завдання 3

Розрахувати середньооблікову чисельність основних робітників-вірядників ($Ч_p$), якщо планова трудомісткість виробничої програми - 1850 тис. нормо-год., плановий фонд робочого часу - 1760 годин, плановий коефіцієнт виконання норм - 1,05.

Розв`язання

$$Ч_p = \frac{1850000}{1760 \cdot 1,05} = 1001 \text{ осіб.}$$

Завдання 4

Визначити відносну економію робітників (E_p), якщо втрати від браку у цеху в базовому періоді склали 2%, в плановому будуть знижені до 1,5% від собівартості продукції. У базовому періоді чисельність основних робітників була 800 осіб.

Розв`язання

$$E_p = \frac{(2 - 1,5)}{100} \cdot 800 = 4 \text{ особи.}$$

Завдання 5

Розрахувати плановий обсяг реалізованої продукції (РП) та величину прибутку за такими даними:

- обсяг товарної продукції на плановий період складатиме 80 млн. грн;
- залишки нереалізованої продукції на початок планового періоду 5,3 млн. грн;
- на кінець планового періоду 4,8 млн. грн;
- витрати на 1 грн товарної продукції 0,82 грн.

Розв`язання

$$РП = 80 + 5,3 - 4,8 = 80,5 \text{ млн. грн.}$$

$$\text{Прибуток} = 80 - 80 \times 0,82 = 14,4 \text{ млн. грн.}$$

Завдання 6

Визначити кількість виробів, складених на протязі року в цеху, площа якого 5000 м². Розміри виробу - 10 x 2м. Робоча зона для складання виробу - 40% площі, яка займає виріб. Виробничий цикл складання одного виробу - 16 робочих днів. Кількість робочих днів у плановому році - 254. Допоміжна площа (проходи, обслуговуючі приміщення) займає 35% площі цеху.

Розв'язання

1. Визначити виробничу площу цеху:

$$S_{\text{вир}} = 5000 - \frac{5000 \times 35}{100} = 5000 - 1750 = 3250 \text{ м}^2.$$

2. Визначити площу виробу: $10 \times 2 = 20 \text{ м}^2$.

3. Потрібна площа для одного виробу з урахуванням робочої зони для його складання:

$$20 + \frac{20 \times 40}{100} = 28 \text{ м}^2.$$

4. Річна виробнича потужність складального цеху:

$$\frac{3250 \times 254}{28 \times 16} = 1842 \text{ вироби.}$$

Завдання 7

Визначити кількість робітників, які обслуговують устаткування (Чр), за даними: кількість верстатів - 200 одиниць, робота у дві зміни, норма обслуговування - 8 одиниць, неявки на роботу складають 10%.

Розв'язання

Коефіцієнт обслуговування

$$K_{об} = \frac{100\%}{100\% - 10\%} = 1,11.$$

$$Ч_p = \frac{200 \cdot 2}{8} \cdot 1,11 = 56 \text{ осіб.}$$

Завдання 8

Визначити перехідну економію чисельності та можливий плановий приріст продуктивності праці, якщо вихідна чисельність промислово-виробничого персоналу дорівнює 2100 осіб. У базовому періоді з 1 жовтня впроваджена автоматична лінія, яка дала умовно річну економію 40 осіб.

Розв'язання

Перехідна економія чисельності становить:

$$40 \cdot \frac{(12 - 3)}{12} = 30 \text{ осіб.}$$

Приріст продуктивності праці:

$$\frac{30}{2100 - 30} \cdot 100 = 1,4 \%$$

Завдання 9

Розрахувати плановий фонд заробітної плати за наступними даними. Виробнича програма дільниці складає: виріб А - 400 шт., виріб В - 400 шт. Розцінки на вироби: 100 і 200 грн. відповідно. На дільниці працюють робітники-погодинники - 4 особи. Годинна тарифна ставка —

12,8 грн., плановий ефективний фонд робочого часу погодинників -1760 год. Розмір премії за виконання плану відрядників 40% від заробітку, погодинникам - 20%.

Розв'язання

Фонд заробітної плати робітників відрядників:

$$400 \cdot 100 + 400 \cdot 200 = 120000 \text{ грн.}$$

Фонд заробітної плати робітників-погодинників:

$$12,8 \cdot 4 \cdot 1760 = 90112 \text{ грн.}$$

Преміальний фонд заробітної плати:

$$120000 \cdot \frac{40}{100} + 90112 \cdot \frac{20}{100} = 66022,4 \text{ грн.}$$

Плановий фонд заробітної плати:

$$120000 + 90112 + 66022,4 = 276134,4 \text{ грн.}$$

Завдання 10

Розрахувати середню річну заробітну плату одного промислово-виробничого працівника, робітника, а також середньогодинну та середньоденну заробітну плату робітника, якщо на підприємстві планується річний фонд заробітної плати промислово-виробничого персоналу - 5000000 грн, в тому числі робітників - 3000000 грн, середньооблікова чисельність промислово-виробничого персоналу - 200 осіб., в тому числі робітників - 100 осіб., ефективний фонд робочого часу одного робітника - 1700 годин (222 робочих днів).

Розв`язання

Середня річна заробітна плата працівника і робітника відповідно:

$$5000000 : 200 = 25000 \text{ грн.}$$

$$3000000 : 100 = 30000 \text{ грн.}$$

Середньогодинна і середньоденна заробітна плата робітника відповідно:

$$3000000 : (1700 \times 100) = 17,6 \text{ грн.}$$

$$3000000 : (220 \times 100) = 136,4 \text{ грн.}$$

Завдання 11

Визначити виробничу потужність дільниці й обсяг випуску продукції. На дільниці працюють 30 верстатів. Норма часу на обробку виробу – 0,5 години, коефіцієнт виконання норм – 1,15. Режим роботи – двозмінний, кількість робочих годин у зміні – 8, кількість робочих днів протягом року – 250. Простої обладнання у ремонті складають 5% режимного фонду часу. Коефіцієнт використання потужності виробничої дільниці – 0,8.

Розв`язання

$$\text{Фреж} = 2 \times 8 \times 250 = 4000 \text{ год.}$$

$$\text{Феф} = 4000 \times (1 - 0,05) = 3800 \text{ год.}$$

$$\text{Потужність} = 3800 \times 30 \times 1,15 : 0,5 = 262200 \text{ шт.}$$

$$\text{Випуск} = 262200 \times 0,8 = 209760 \text{ шт.}$$

Завдання 12

Визначити собівартість товарної продукції планового періоду, якщо

у звітному періоді собівартість товарної продукції становила 450,2 млн грн, витрати на 1 грн товарної продукції - 0,89 грн.

У плановому періоді витрати на 1 грн товарної продукції повинні дорівнювати 0,85 грн. Обсяг виробництва продукції буде збільшено 8%.

Розв`язання

1. Обсяг товарної продукції у звітному періоді:

$$450,2 \text{ млн.грн.} : 0,89 \text{ грн.} = 505,843 \text{ млн.грн.}$$

2. Обсяг товарної продукції планового періоду збільшився на 8% і становитиме:

$$1,08 \cdot 505,843 = 546,310 \text{ млн.грн.}$$

3. Собівартість товарної продукції в плановому періоді становитиме:

$$546,310 \cdot 0,85 = 464,364 \text{ млн.грн.}$$

Завдання 13

Визначити планову вихідну чисельність промислово-виробничого персоналу. Чисельність промислово-виробничого персоналу в базовому періоді складає 2000 осіб. Передбачається збільшити обсяг виробництва на 5%.

Розв`язання

$$Ч = 2000 \cdot \frac{105}{100} = 2100 \text{ осіб.}$$

Завдання 14

Визначити відносну економію чисельності робітників за рахунок структурних змін у виробничій програмі. У базовому періоді

трудомісткість 1 тис. грн. продукції дорівнювала 190 нормо-год., у плановому - 195 нормо-год.; план по випуску - 8000 тис. грн., плановий ефективний фонд робочого часу одного робітника - 1900 год і плановий процент виконання норм — 105%.

Розв`язання

$$E = \frac{(190 - 195) \cdot 8000}{1900 \cdot 1,05} = - 20 \text{ осіб.}$$

Тобто за рахунок збільшення у виробничій програмі більш трудомістких виробів економія зменшилась (продуктивність праці зменшилась), а вихідна численність збільшилась на 20 осіб.

Завдання 15

Розрахувати обсяг закупок матеріалів на 2 квартал.

Підприємство виготовляє виріб "В" із матеріалів "Х". Норма витрати матеріалу на одиницю виробу 10 кг. У 2 кварталі обсяг виробництва виробу "В" планується на рівні 8880 одиниць. Залишки матеріалу на складі на 1 квітня – 850 кг, крім цього, в березні замовлено постачальнику 1000 кг.

Розв`язання

$$8880 \times 10 - (850 + 1000) = 86950 \text{ кг.}$$

Завдання 16

Визначити виробничу потужність цеху з випуску чотирьох виробів: А, Б, В, Г. Розрахункова програма річного випуску виробів (за планом): А — 500 шт., Б — 1000 шт., В — 1500 шт., Г — 700 шт. Ефективний фонд робочого часу роботи одного верстата — 3900 годин на рік. У цеху встановлено 20 верстатів. Трудомісткість обробки вказаних виробів на верстатах — 80850 нормо-годин, плановий коефіцієнт виконання норм — 1,1.

Розв'язання

$$\text{Потужність}_i = 3900 \times 20 \times 1,1 : 80850 = 1,06$$

$$\text{Потужність}_A = 500 \times 1,06 = 530 \text{ шт.}$$

$$\text{Потужність}_B = 1000 \times 1,06 = 1060 \text{ шт.}$$

$$\text{Потужність}_B = 1500 \times 1,06 = 1590 \text{ шт.}$$

$$\text{Потужність}_Г = 700 \times 1,06 = 742 \text{ шт.}$$

Завдання 17

Визначити відносну економію чисельності працівників за рахунок скорочення невиходів на роботу при кількості робочих днів, яку відробляє один робітник у базовому і плановому періодах відповідно - 222 і 225 днів. Вихідна чисельність працівників 2000 осіб, питома вага робітників у чисельності промислово-виробничого персоналу - 0,6.

Розв'язання

$$E = 2000 \cdot 0,6 \cdot \left(\frac{225 - 222}{225} \right) = 16 \text{ осіб.}$$

Завдання 18

Визначити потребу в паливі для автотранспорту підприємства за умов, наведених в таблиці

Склад автотранспорту, норми витрат, пройдений шлях

Марка авто	Кількість автомобілів	Норма витрат на 100 км, л	Пройдений шлях, км
Авто 1	3	14	450000
Авто 2	15	39	54000
Авто 3	2	13,5	400000

Розв'язання

$$\text{Авто 1} = 3 \times 14 \times 450000 : 100 = 189000 \text{ л}$$

$$\text{Авто 2} = 15 \times 39 \times 54000 : 100 = 315900 \text{ л}$$

$$\text{Авто 3} = 2 \times 13,5 \times 400000 : 100 = 108000 \text{ л}$$

$$\text{Загальний обсяг} = 189000 + 315900 + 108000 = 612900 \text{ л}$$

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бурик А.Ф. Планування діяльності підприємства : навчальний посібник / А. Ф. Бурик. - Київ : ЦУЛ, 2016;
2. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства: Навч. посібн. 4-те вид. - К.: Каравела, 2011;
3. Кулішов В.В. Економіка підприємства: теорія і практика : навчальний посібник / В. В. Кулішов. - Львів : Магнолія 2006, 2016;
4. Школьник І.О. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / І. О. Школьник. - Київ : ЦУЛ, 2016;
5. Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н. М. Яркіна – Київ : Ліра-К, 2015.